

Sygn. akt V CSK 30/10

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lipca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa „E.(...)” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C.
przeciwko J. F.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 lipca 2010 r.,
skargi kasacyjnej pozwanego J. F. od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 29 września
2009 r., sygn. akt V ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do
ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd pierwszej instancji uwzględnił powództwo o zapłatę przeciwko pozwanemu
członkowi zarządu spółki z o.o. „T.(...)”, wobec której egzekucja prowadzona przez
powódkę okazała się bezskuteczna.

Apelację pozwanego oddalił Sąd Apelacyjny, który uznał jednak zasadność zarzutu skarżącego, że rozpoznanie sprawy nie powinno nastąpić w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych, ponieważ powództwo oparte zostało zarówno na podstawie art. 299 k.s.h., jak również na podstawie art. 415 k.c., a pozwany nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 479² § 1 k.p.c. Zbieg podstaw faktycznych i prawnych wyłącza gospodarczy charakter sprawy, co jednak nie przesądziło w ocenie sądu odwoławczego o zasadności apelacji.

Bezzasadność zarzutu naruszenia art. 479¹⁴ k.p.c. uzasadnił Sąd Apelacyjny niezastosowaniem przez Sąd I instancji przepisu o prekluzji zarzutów, twierdzeń i dowodów wobec nieoddalenia żadnych wniosków dowodowych pozwanego, a bezzasadność zarzutu naruszenia art. 232 k.p.c, art. 233 § 1, art. 316 i art. 217 k.p.c., wskutek niedopuszczenia z urzędu dowodu z opinii biegłego co do terminu zaprzestania płacenia długów, uzasadnił uprawnieniem, a nie obowiązkiem Sądu w tym zakresie. W ocenie Sądu odwoławczego, brak jest związania korzystnymi dla pozwanego ustaleniami zawartymi w orzeczeniu sądowym umarzającym postępowanie w przedmiocie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, ponieważ prawomocność rozszerzona dotyczy w postępowaniu nieprocesowym tylko orzeczeń co do istoty sprawy, a nadto wiąże tylko treść orzeczeń, a nie ich uzasadnienie. W konsekwencji podzielono trafność oceny Sądu I instancji, że pozwany nie wykazał przesłanek egzoneracyjnych, uwalniających go od odpowiedzialności na podstawie art. 299 k.s.h.

Zarzut przedawnienia roszczenia uznał Sąd odwoławczy za nieuzasadniony, przyjmując, że do przedawnienia roszczenia wynikającego z art. 299 k.s.h. zastosowanie ma art. 442 § 1 k.c. Sąd ten następnie przyjął, że o bezskuteczności egzekucji świadczy w szczególności postanowienie Sądu z dnia 30 grudnia 2004 r. o umorzeniu postępowania upadłościowego z uwagi na brak majątku wystarczającego do poniesienia kosztów jego postępowania, które to postanowienie powód otrzymał i następnie pismem z dnia 27 września 2005 r. wniósł o stwierdzenie jego prawomocności, a odpis którego doręczono pełnomocnikowi powoda w dniu 20 października 2005 r.

W konsekwencji powyższego Sąd Apelacyjny uznał, że najpóźniej w dniu 27 września 2005 r. powód wiedział o bezskuteczności egzekucji z majątku spółki, której członkiem zarządu był pozwany, a zatem przewidziany w art. 442 § 1 k.c. 3-letni termin przedawnienia upłynął w dniu 27 września 2008 r. Jednakże wystąpienie przez powoda

w dniu 9 sierpnia 2007 r. do Sądu Rejonowego z wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej było czynnością przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia, a więc przerywającą z mocy art. 123 § 1 pkt 1 k.c. bieg przedawnienia, które biegnie na nowo (art. 124 § 1 k.c.).

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył pozwany skargą kasacyjną opartą na obu podstawach. W ramach pierwszej podstawy kasacyjnej zarzucił naruszenie:

- art. 120 § 1 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wskutek przyjęcia, że rozpoczęcie biegu przedawnienia roszczenia z art. 299 k.s.h. nastąpiło dopiero w dacie wydania postanowienia w przedmiocie umorzenia postępowania upadłościowego spółki „T.(...)”, a nie już w dacie złożenia sprawozdań syndyka w 2003 r. lub w dniu 2 września 2005 r., tj. złożenia przez powoda wniosku o doręczenie wspomnianego postanowienia;
- art. 123 § 1 pkt 1 k.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, wskutek uznania, że zawezwanie do próby ugodowej powoduje przerwanie biegu przedawnienia, podczas gdy czynność ta nie zmierza bezpośrednio do dochodzenia roszczenia;
- art. 442 § 1 k.c. wskutek przyjęcia wymagalności roszczenia z dniem doręczenia powódce postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego, a nadto niezastosowania art. 442¹ § 1 k.c., który to przepis powinien być zastosowany zgodnie z regulacją międzyczasową ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. (Dz. U. Nr 80, poz. 538);
- art. 299 § 1 k.s.h. wskutek przyjęcia, że bezskuteczność egzekucji zaistniała w chwili wydania postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego, podczas gdy przesłankę tę można stwierdzić w każdy inny sposób, np. w formie składanych sprawozdań przez syndyka.

Zarzuty mieszczące się w ramach drugiej podstawy kasacyjnej obejmują naruszenie:

- art. 378 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez nieustosunkowanie się Sądu odwoławczego do apelacji pozwanego i zaaprobowanie wydania wyroku z pominięciem dowodów wnioskowanych już w postępowaniu pierwszoinstancyjnym i to bez odniesienia się do pominięcia tychże wniosków dowodowych;
- art. 479¹⁴ § 1 k.p.c. oraz art. 479¹⁴ § 2 k.p.c. przez błędne pouczenie pozwanego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym o dopuszczalności zgłaszania twierdzeń,

zarzutów i wniosków dowodowych jedynie w odpowiedzi na pozew złożonej w ciągu dwóch tygodni.

Pozwany wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania albo o wydanie wyroku reformatoryjnego oddalającego powództwo.

Strona powodowa w obszernej odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o jej oddalenie, prezentując juretryczną argumentację skierowaną przeciwko wszystkim zarzutom sformułowanym w skardze kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługiwała na uwzględnienie jedynie wobec zasadności zarzutu naruszenia art. 378 § 1 k.p.c i art. 328 § 2 k.p.c. w stopniu mogącym mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Zasadnie wywiódł skarżący, że Sąd drugiej instancji nie odniósł się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do zarzutów apelacji pominięcia wniosków dowodowych pozwanego zmierzających do wykazania jego twierdzenia co do terminowego złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, a więc wystąpienia przesłanki wyłączającej odpowiedzialność pozwanego na podstawie art. 299 § 2 k.s.h. Pominięte przez Sąd II instancji zarzuty apelacji odnosiły się więc do nieustosunkowania się Sądu I instancji do dowodów zgromadzonych w aktach sprawy cywilnej Sądu Rejonowego w O. oznaczonej sygn. akt I C (...), oraz do decyzji ZUS – Oddziału w B., ponieważ Sąd Apelacyjny, analizując inne zarzuty procesowe apelacji na str. 7-8 uzasadnienia zaskarżonego wyroku pominął zarzuty apelacji nieustosunkowania się do obu objętych wnioskami dowodowymi wyżej wymienionych dowodów. Tymczasem w ocenie skarżącego ich ocena mogła wykazać wystąpienie jednej z przesłanek egzoneracyjnych. Podkreślić trzeba, że Sąd zawsze powinien wypowiedzieć się w przedmiocie wniosku dowodowego strony (wyrok SN z dnia 23 stycznia 2008 r., II PK 125/07 OSNP 2009/5-6/66). Z kolei wynikający z art. 378 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji oznacza także nakaz wzięcia pod uwagę i rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków oraz omówienie ich w uzasadnieniu wyroku (postanowienie SN z dnia 21 sierpnia 2003 r., III CKN 392/01, OSNC 2004/10/161; wyrok SN z dnia 17 lipca 2008 r., II UK 347/07, niepubl.). Tymczasem uchybienie sądu drugiej instancji, polegające na nierozpoznaniu części zarzutów apelacji, uzasadnia zarzut skargi kasacyjnej naruszenia art. 328 § 2 k.p.c, gdyż uzasadnienie zaskarżonego skargą orzeczenia nie zawiera należytego ustosunkowania się do granic zaskarżenia wyroku i tym samym podstawy

rozstrzygnięcia (wyrok SN z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 48/08, niepubl.), którą to podstawę określają zarówno przesłanki wymienione w art. 299 § 1 k.s.h., jak i okoliczności wskazane w art. 299 § 2 k.s.h. Wobec naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów art. 378 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. w stopniu mogącym mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie, zaskarżony wyrok podlegał więc uchyleniu wyłącznie z tych przyczyn, jako wydany co najmniej przedwcześnie.

Pozostałe zarzuty skargi kasacyjnej okazały się nieuzasadnione.

Uzasadnienie zarzutów naruszenia art. 479¹⁴ § 1 i § 2 k.p.c. odnosi się wyłącznie do uchybień popełnionych przez Sąd pierwszej instancji, a nie przez Sąd odwoławczy, co przesądza o bezzasadności takich zarzutów w skardze kasacyjnej, służącej przecież kwestionowaniu rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji. Ponadto na str. 6 uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny dokonał prawidłowej interpretacji art. 479¹⁴ § 2 k.p.c.

Całkowicie chybiony okazał się zarzut naruszenia art. 120 § 1 k.c. przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, ponieważ Sąd Apelacyjny ani nie dokonywał interpretacji wymienionego przepisu, ani nie zajmował się jego subsumpcją, wyraźnie stwierdzając na str. 9 uzasadnienia, że od przedawnienia roszczeń wynikających z art. 299 k.s.h. zastosowanie ma art. 442 § 1 k.c. Stanowisko to zgodne jest z utrwaloną linią orzecznictwa, że do roszczeń wierzycieli spółki z o.o. przeciwko członkom jej zarządu (art. 299 k.s.h.) mają zastosowanie przepisy o przedawnieniu roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym i to zarówno w odniesieniu do określenia początku biegu jak i długości terminu przedawnienia takich roszczeń (uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 7 listopada 2008 r., III CZP 72/08, OSNC 2009/2/20; wyrok SN z dnia 2 października 2007 r., II CSK 301/07, niepubl.; wyrok SN z dnia 7 lutego 2007 r., III CSK 208/06, niepubl. wyrok SN z dnia 24 czerwca 2005 r., V CK 736/04, niepubl.).

Wbrew stanowisku skarżącego, Sąd Apelacyjny związał początek biegu terminu przedawnienia nie z datą wydania w dniu 30 grudnia 2004 r. postanowienia w przedmiocie umorzenia postępowania upadłościowego spółki z o.o. „T.(...)”, ale z datą otrzymania przez powoda tego postanowienia w dniu 27 września 2005 r., zasadnie przyjmując tę ostatnią datę jako moment dowiedzenia się przez powoda o bezskuteczności egzekucji. W orzecznictwie wyrażono stanowczy pogląd, aprobowany przez skład orzekający w niniejszej sprawie, że bieg terminu przedawnienia roszczenia wynikającego z art. 299 § 1 k.s.h. należy liczyć od dnia dowiedzenia się przez powoda o

wydaniu postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego, o ile z treści tego postanowienia wynika oczywisty brak majątku spółki na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego. Z tym bowiem dniem powód dopiero dowiaduje się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia, ponieważ art. 442¹ § 1 k.c. (dawniej art. 442 § 1 k.c.) wymaga objęcia świadomością wierzyciela spółki wszystkich elementów konstytutywnych roszczenia z art. 299 § 1 k.s.h., co następuje z momentem otrzymania takich informacji, które, obiektywnie oceniając, w pełni uprawniają do wystąpienia tych elementów (por. zwłaszcza uzasadnienie wyroku SN z dnia 2 października 2007 r., II CSK 301/07, niepubl.).

Za bezzasadny należało uznać zarzut naruszenia art. 123 § 1 pkt 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, uzasadnione zakwestionowaniem przez pozwanego kwalifikowania przez Sąd zawezwania do próby ugodowej z dnia 9 sierpnia 2007 r. jako zdarzenia powodującego przerwanie biegu przedawnienia.

Tymczasem w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, w pełni aprobowany przez skład orzekający w niniejszej sprawie, że zawezwanie do próby ugodowej na podstawie art. 185 § 1 k.p.c. przerywa bieg terminu przedawnienia na podstawie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w odniesieniu do wierzytelności określonych w tym wezwaniu, tak co do przedmiotu żądania jak i co do wysokości. Sąd Najwyższy jednoznacznie kwalifikuje takie zawezwanie przed sądem do próby ugodowej jako czynność bezpośrednio zmierzającą do dochodzenia roszczeń przed sądem, a więc jako zdarzenie skutkujące przerwaniem biegu terminu przedawnienia na podstawie znajdującego wprost zastosowanie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. (por. wyrok SN z dnia 25 listopada 2009 r., II CSK 259/09, niepubl., a w odniesieniu do biegu terminu zasiedzenia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c.) uchwała SN z dnia 28 czerwca 2006 r. III CZP 42/06, OSNC 2007/4/54, i postanowienie SN z dnia 11 kwietnia 2008 r., II CSK 612/07, niepubl.).

Zasadne jest natomiast stanowisko skarżącego, że Sąd powinien zastosować art. 442¹ § 1 k.c., a nie uchylony art. 442 § 1 k.c., a to zgodnie z regulacją międzyczasową zawartą w art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 80, poz. 538). Roszczenie strony powodowej powstało bowiem bezspornie przed dniem wejścia w życie wymienionej ustawy, tj. przed dniem 10 sierpnia 2007 r., a według przepisów dotychczasowych (art. 442 § 1 k.c.) w dniu 10 sierpnia 2007 r. było jeszcze nieprzedawnione, co wymaga stosowania art. 442¹ k.c., a nie uchylonego art. 442 k.c. Jednakże fakt zastosowania przez Sąd Apelacyjny art. 442 § 1 k.c., zamiast znajdującego zastosowanie w stanie faktycznym art. 442¹ § 1 k.c., nie miał żadnego

wpływu na rozstrzygnięcie, ponieważ różnica pomiędzy tymi przepisami sprowadza się wyłącznie do zmodyfikowanego samego brzmienia zdania drugiego wymienionego przepisu, które nie stanowiło żadnej merytorycznej zmiany regulacji prawnej. Ponadto, przesłanki określające początek biegu terminu przedawnienia były i nadal są określone w zdaniu pierwszym § 1 każdego z obu artykułów (uchylonego art. 442 k.c. i obowiązującego art. 442¹ k.c.), bez dokonania jakiegokolwiek ich merytorycznej modyfikacji.

Uchybienie Sądu w płaszczyźnie skutków wadliwego posłużenia się przepisem intertemporalnym nie mogło mieć więc dla rozstrzygnięcia żadnego znaczenia, a ponadto sam przepis międzyczasowej regulacji, tj. art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. nie został objęty w skardze kasacyjnej zarzutem naruszenia.

Natomiast kwestionowanie przez stronę skarżącą uznania przez Sąd odwoławczy początku biegu terminu przedawnienia roszczenia powódki z dniem doręczenia jej postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego jest bezzasadne w świetle art. 442¹ § 1 k.c., z przyczyn wcześniej wyartykułowanych w części poświęconej zarzutom naruszenia art. 120 § 1 k.c.

Wreszcie, nietrafny okazał się zarzut naruszenia art. 299 § 1 k.s.h., ponieważ skarżący nie uzasadnił go ani zarzutem błędnej wykładni, ani zarzutem wadliwej subumpcji w ustalonym stanie faktycznym, lecz podnoszonym argumentem natury procesowej w postaci szerokich możliwości stwierdzenia (w każdy inny sposób niż umorzenie postępowania egzekucyjnego) wystąpienia materialnoprawnej przesłanki w postaci bezskuteczności egzekucji.

Nie kwestionując poglądu o istnieniu szerokich możliwości zastosowania rozmaitych środków dowodowych w celu wykazania wystąpienia w stanie faktycznym materialnoprawnych przesłanek stosowania art. 299 § 1 k.s.h., to jednak zarzut sformułowany w taki sposób w żadnym razie nie dowodzi naruszenia wymienionego przepisu prawa materialnego w którejkolwiek z obu możliwych postaci naruszenia wymienionych w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. Uzasadnienie zarzutu odnosi się bowiem nie do interpretacji samej materialnoprawnej przesłanki odpowiedzialności, ale do możliwości dowodowych wykazania jej wystąpienia, a tak ujęty zarzut nie dowodzi naruszenia art. 299 § 1 k.s.h.

Wobec przedstawionej na wstępie zasadności jednego z zarzutów sformułowanych w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.